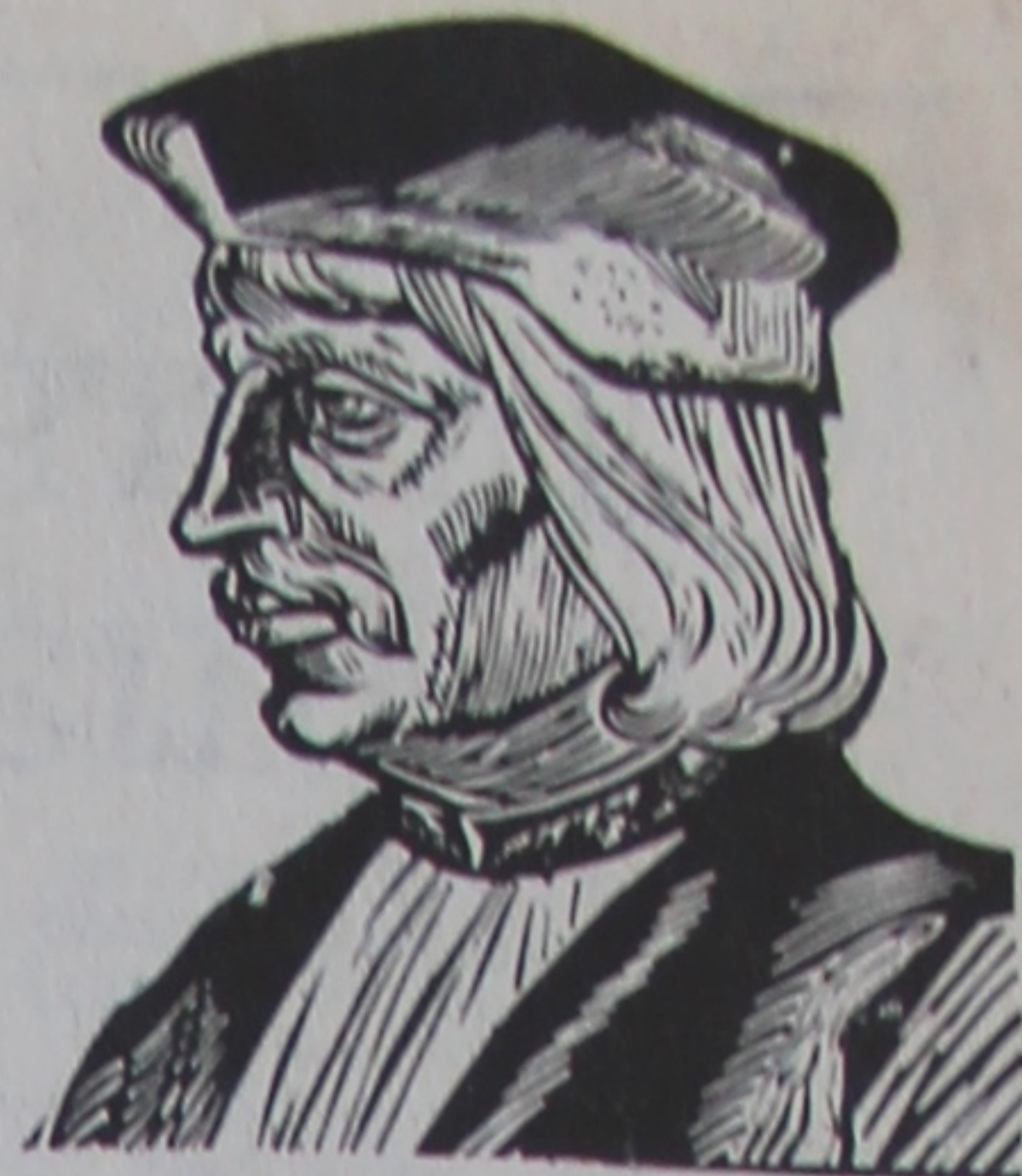

ГОМЕЛЬСКИ УНІВЕРСИТЭТ

ГАЗЕТА ГОМЕЛЬСКАГА ДЗЯРЖАўНАГА УНІВЕРСИТЭТА ІМЯ ФРАНЦЫСКА СКАРЫНЫ

№ 4 (847)

Аўторак, 23 лютага 1993 г.

Газета заснавана ў верасні 1969 года

Выходзіць два разы ў месяц

Цана 1 руб.

У рэктарыце

15 лютага адбылося чарговае пасяджэнне рэктарата ўніверсітэта. Першым на парадку дня стаяла пытанне

АБ ВЫНІКАХ ЗІМОВАЙ СЕСІІ

З інфармацыяй выступіла начальнік вучэбнага аддзела Н. І. Папкова. Яна прывяла шэраг лічбаў, якія характарызуюць вынікі нядаўна прайшоўшай зімовай сесіі. У цэлым яны не асабліва радуць. Агульны працэнт паспяховасці не высокі. Шмат студэнтаў своечасова не справіліся з залікамі, атрымалі незадавальняючыя адзнакі на экзаменах. Сёлетня найбольш слабую падрыхтоўку паказалі першаккурснікі геолога-геаграфічнага факультэта. А вось біяфак названы з лепшага боку.

Н. І. Папкова гаварыла і аб тым, што асобныя факультэты своечасова не давалі справядзачу аб выніках ходу экзаменацыйнай сесіі.

Пры абмеркаванні вынікаў сесіі выступілі: намеснік дэкана матфака А. В. Лубачкін, дэкан Т. В. Карпей з эканомфака і В. М. Зайцаў з факультэта фізічнай культуры, першы прарэктар М. В. Селькін, в. а. дэкана філалагічнага факультэта П. Ф. Чайкун.

Аб выніках зімовай залікова-экзаменацыйнай сесіі на завочным факультэце па-

ведаміў яго дэкан М. Н. Мурашка. Узровень паспяховасці тут, асабліва па матэматычных дысцыплінах і па некаторых прадметах кафедры рускага, агульнага і славянскага мовазнаўства, далёкі ад жадаемага.

У ходзе абмяркоўваемага пытання выказваліся розныя думкі наконт таго, як павысіць адказнасць студэнтаў як стацыянарнай, так і завочнай форм навучання за якасць набываемых ведаў. Падагульняючы ўнесены прапановы, рэктар Л. А. Шамяткоў падкрэсліў, што канчатковы вынік у многім залежыць перш за ўсё ад выкладчыкаў, іх педагогічнага майстэрства, умання зацікавіць студэнтаў выкладаемым прадметам, падтрымліваць дысцыпліну і пачуццё адказнасці кожнага з падлежных за засвойванне вывучаемага матэрыялу.

ЗА ПАРАДАК І КУЛЬТУРУ

Наш ўніверсітэт, як і кожная вышэйшая навучальная ўстанова, павінен мець свой твар. І перш за ўсё ў сэнсе ўзорнага парадка, высокай культуры. Аднак да іх нам яшчэ далёка. Таму рэктарат вырашыў прыняць меры, каб правіць становішча ў лепшы бок. Як гэта зрабіць, і вялася размова на пасяджэнні рэктарата. У прыватнасці,

вырашана ўстанавіць дзяжурствы ў вучэбных карпусах, праводзіць рэйдавыя правёркі ў інтэрнатах, павесці рашучую барацьбу з беспарадкамі і з тымі, хто курыць у неадведзеных для гэтага месцах, зрабіць больш жорсткай прапускную сістэму, прыняць шэраг іншых мер, накіраваных на ажыццяўленне пастаўленай задачы.

ДА ЮБІЛЕЮ УНІВЕРСИТЭТА

1 мая 1994 года мы будзем адзначаць чвэрць стагоддзя з дня адкрыцця ГДУ. Да юбілейнай даты засталася не так ужо многа часу. Каб добра падрыхтавацца да яе і дастойна адзначыць, неабходна правесці вялікую работу. З гэтай мэтай рэктаратам створаны аргкамітэт, састаў якога будзе зацверджаны на гэтым тыдні вучоным саветам. У аргкамітэт увайшлі прадстаўнікі рэктарата, дэкан, работнікі грамадскіх арганізацый і друку, ветэраны ГДУ. Такія ж аргкамітэты рэкамендавана стварыць на кожным факультэце. Работа павінна весціся па ўсіх напрамках, каб да юбілею ўніверсітэта выдаць буклеты як ГДУ, так па магчымасці і факультэтаў, шырока адлюстравачь іх дасягненні за 25 гадоў, многае зрабіць па афармленню і аднаўленню нагляднасці.

ЯК ВЫКОНВАЕЦЦА ЗАКОН АБ МОВАХ

Выступіўшы на пасяджэнні рэктарата прарэктар па вучэбнай рабоце М. М. Волнаў сказаў, што ў канцы студзеня наш ўніверсітэт правярала камісія, якая цікавілася пытаннем ажыццяўлення Закона аб мовах. У цэлым была дадзена станоўчая адзнака. Аднак у гэтай важнай справе патрэбна яшчэ шмат намаганняў. Для тых, хто яшчэ недастаткова валодае беларускай мовай, вырашана стварыць курсы па яе засваенню з розным тэрмінам навучання. Дэканам было даручана склаці спісы выкладчыкаў і супрацоўнікаў, якія маюць патрэбу ў такой вучобе. Аднак на дзень пасяджэння рэктарата такія спісы паступілі толькі з чатырох факультэтаў.

Зыходзячы з рэкамендацый нарады-семінара рэктарата і прарэктарата ВНУ рэспублікі, якая нядаўна была праведзена Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь, свае меркаванні аб праблеме існуючага двухмоўя ў Беларусі выказаў Л. А. Шамяткоў. У заключэнне ён сказаў, што з бягучага года для выпускнікоў педагогічных спецыяльнасцей ўніверсітэта будзе ўведзены кваліфікацыйны экзамен на ўменне выкладаць свае прадметы на беларускай мове.

Далаты і надбаўкі:

- за выкананне абавязкаў дэкана — 2.700 руб.
- за выкананне абавязкаў намесніка дэкана — 2.400 руб.
- за выкананне абавязкаў вучонага сакратара Савета — 2.100 руб.
- за загадванне кафедрай асобам з ліку прафесарска-выкладчыцкага саставу, не маючым вучонага звання прафесара, — 2.100 руб.
- за валоданне замежнай мовай (адной) і прымяненне яе ў рабоце па падрыхтоўцы спецыялістаў для замежных краін — 600 руб.

За ганаровае званне «народны» далачваецца 100 руб.; «заслужаны» — 80 руб.; «Заслужаны майстар спорту СССР», «Заслужаны трэнер СССР», «Заслужаны трэнер Рэспублікі Беларусь», «Заслужаны работнік фізічнай культуры і спорту Рэспублікі Беларусь» — 140 руб.

Пагадзінная аплата пры рабоце са студэнтамі ўстаноўлена ў наступных размерах: для прафесара, доктара навук — 450 руб., дацэнта, кандыдата навук — 390 руб., для асоб без вучонай ступені — 300 руб.; пры рабоце з аспірантамі пагадзінная аплата складае адпаведна 630, 540 і 450 руб.

НОВЫЯ ПАСАДАВЫЯ АКЛАДЫ

На падставе пастановы Дзяржкамітэта Рэспублікі Беларусь па працы і сацыяльнай абароне насельніцтва № 6 ад 21.01.93 г. устаноўлены новыя пасадавыя аклады прафесарска-выкладчыцкаму саставу:

- загадчыку кафедры: прафесару, доктару навук — 30.816 руб.; не маючаму вучонай ступені доктара навук — 28.008 руб.
 - прафесару, які мае вучоную ступень доктара навук — 28.008; не маючаму вучонай ступені доктара навук — 25.452 руб.
 - дацэнту: з вучонай ступенню — 23.148 руб., без вучонай ступені — 21.060 руб.
 - старшаму выкладчыку: з вучонай ступенню — 21.060 руб., без вучонай ступені — 19.116 руб.
 - асістэнту, выкладчыку: з вучонай ступенню — 17.388 руб., без вучонай ступені — 15.804 руб.
 - выкладчыку-стажору, які мае 5 гадоў педагогічнага стажу работы — 12.928 руб.
- Пасадавыя аклады дэканам, намеснікам дэканаў і загадчыкам кафедраў устаноўлены з улікам павышэння на 5% тарыфнай стаўкі.

АБ'ЯЎЛЕНЫ КОНКУРС

Ва ўніверсітэце аб'яўлены конкурс 1993 года на лепшыя навукова-даследчыя работы прафесарска-выкладчыцкага і навуковага кантынгенту, выкананыя за апошнія 2—3 гады. Пераможцам конкурсу прысвоіцца званне лаўрэата Скарынаўскіх чытанняў.

Даведкі па тэл. 56-73-38, служба навукова-тэхнічнай інфармацыі, 5-ы корпус, ауд. 5-13.

НА МІЖНАРОДНЫМ СЕМІНАРЫ ў ФІНЛЯНДЫ

Нядаўна прарэктар па навуковай рабоце доктар ф.м.н., прафесар А. М. Сердзюкоў і дэкан фізічнага факультэта, к.ф.м.н. дацэнт І. В. Семчанка знаходзіліся ў замежнай камандзіроўцы ў сталіцы Фінляндыі г. Хельсінкі, дзе прынялі ўдзел у рабоце навуковага семінара «Бі-Іза-тропныя асяродкі-93». Яны выступілі з навуковымі дакладамі.

Разам з вучонымі Фінляндыі, Францыі, Германіі і Вялікабрытаніі

А. М. Сердзюкоў і І. В. Семчанка прынялі ўдзел у навуковай дыскусіі. Намечаны план далейшага супрацоўніцтва паміж вучонымі ГДУ і Хельсінскага тэхналагічнага ўніверсітэта. Дасягнута дамоўленасць аб правядзенні ў кастрычніку 1993 года ў г. Гомелі міжнароднага навуковага семінара.

Т. ЯРОМІНА,
спецыяліст аддзела міжнародных сувязей.

РАЗВІТАЕЦЦА 3 ЗІМОЙ

Вось і заканчваецца зіма. Сёлета, як зрэшты і ў апошнія гады, не дакучала яна нам моцнымі маразамі, завеямі, ды і снегу, мы можам сказаць, амаль не багчылі. І усё ж, якой бы яна ні была, а календарны час яе ўжо на зыходзе, і па даўняй добрай традыцыі ў апошнюю нядзелю лютага, на Масленіцу, мы з зімою развітаемся.

28 лютага ў г. Гомелі на плошчы Паўстання выкапком Цэнтральнага райсавета народных дэпутатаў праводзіць свята провадаў зімы. У праграме — масавыя гульні, атракцыйны кірмаш, частаванне блінамі з чаем. Пачатак — у 11 гадзін.

Аналагічнае свята Масленіцы будзе праходзіць і на ўніверсітэцкім стадыёне. Студэнцкі клуб «Маладосць», кафедры беларускай мовы і літаратуры, прафком студэнтаў, работнікі сталовай і кулінарны зробіць усё для таго, каб яно прайшло весела, цікава, запам'яталася ўсім яго ўдзельнікам. У конкурсах па пераагаванню каната, падняццю гіры, (мяркуюцца і міні-футбол) памераюцца сіламі дужыя, спрытныя і ўмельны. Зашуміць таксама яркі, малюнічы кірмаш, на якім карабейнікі з латкамі прапануюць купіць самыя разнастайныя сувеніры-сюрпрызы.

А якая ж Масленіца без гарачых бліноў з духмяным чаем, іншых прысмак? Вы зможаце імі пачаставацца.

Кульмінацыйнае свята стане спальванне саламянага чучала, якое сімвалізуе сабой зіму.

Свята провадаў зімы на ўніверсітэцкім стадыёне фінансую прафком студэнтаў.

Адкладзіце свае справы і абавязкова прыходзьце на свята! Яно пачнецца ў 10.30 на стадыёне ГДУ.

ВІНШУЕМ!

Рэктарат, грамадскія арганізацыі ўніверсітэта, дэканат, выкладчыкі, супрацоўнікі і студэнты біялагічнага факультэта гарача віншуюць асістэнта кафедры залогіі і аховы прыроды ЖУК Алену Юр'евну (навуковы кіраўнік — прафесар В. П. Савіцкі) з паспяховай абаронай дысертацыі і зацвярджэннем яе ў вучонай ступені кандыдата біялагічных навук.

Рэктарат, грамадскія арганізацыі ўніверсітэта, выкладчыкі, супрацоўнікі і студэнты матэматычнага факультэта гарача віншуюць асістэнта кафедры вышэйшай матэматыкі БУРАКОўСКАГА Уладзіміра Віктаравіча з паспяховай абаронай дысертацыі на атрыманне вучонай ступені кандыдата фізіка-матэматычных навук.

На рэспубліканскай нарадзе рэктараў

ЗАЎТРАШНІ ДЗЕНЬ ВЫШЭЙШАЙ ШКОЛЫ

Два дні з ранку да вечара гутарылі, спрачаліся, абменьваліся думкамі ўдзельнікі рэспубліканскай нарады рэктараў і прарэктараў, якая адбылася ў Мінску.

Штуршком для цікавай, нязмушанай размовы з'явілася грунтоўная прамова міністра адукацыі прафесара В. А. Гайсёнка.

Існуючая схема і сістэма падрыхтоўкі спецыялістаў з вышэйшай адукацыяй, зазначыў міністр, сфармавалася некалькі дзесяцігоддзяў таму і была прыстасавана для забеспячэння патрэб жорстка цэнтралізаванай эканомікі і афіцыйнай дэмагагічна-дагматычнай ідэалогіі. Рэаліі сённяшняга дня — пераход да рынкавай эканомікі, адмова ад панавання афіцыйнай ідэалогіі, абвясчэнне суверэнітэту Рэспублікі вымагаюць рэформы вышэйшай школы, прыстасавання яе да патрэб заўтрашняга дня.

Цяпер ужо відавочна, падкрэсліў міністр, што патрэба ў кадрах і структура падрыхтоўкі не адпавядаюць рэальнаму попыту. Значная частка выпускнікоў, якія маюць тэхнічны спецыяльнасці, матэматыкі і праграмісты, іншыя спецыялісты ў галіне дакладных навук, якія скончылі ВНУ, далёка не адразу працаўладкоўваюцца.

З другога боку, сёння не хапае юрыстаў, эканамістаў, філолагаў-беларусістаў, настаўнікаў замежных моў і перакладчыкаў, спецыялістаў усіх напрамкаў па міжнародных зносінах. Па шэрагу спецыяльнасцей, напрыклад, для паветранага транспарту, падрыхтоўка ўвогуле не вядзецца. З мэтай адаптацыі будучага спецыяліста ВНУ павінны адмовіцца ад вузкіх спецыялізацый і арыентавацца на падрыхтоўку шматпрофільнага спецыяліста.

Далей міністр звярнуў увагу на тое, што колькасць студэнтаў на дзесяць тысяч насельніцтва — адзін з важнейшых паказчыкаў узроўню інтэлектуальнага развіцця нацыі. Сёння гэта лічба ў нас — 180 чалавек, што ў некалькі разоў менш, чым у развітых краінах.

Скарачаць набор азначае скарачаць інтэлектуальны патэнцыял нацыі. Апошнія чатыры гады ён у нас паніжаўся і сёння складае 22 тысячы. Ніжэй апускацца ўжо няма куды.

У сістэме вышэйшай адукацыі ўсё больш адметнае месца пачынаюць займаць неадзяўжаўныя ВНУ. Цяпер толькі ў Мінску іх сем. Іны рыхтуюць спецыялістаў па менеджменту, юрыспрудэнцыі, мікра- і макраэканоміцы, маркетынгу, мастацтвазнаўстве, міжнародных зносінах, дзяржаўным кіраванні. У многім дзякуючы гэтым установам скарачэнне набору у дзяржаўныя ВНУ не так істотна адбылася на агульнай колькасці студэнтаў.

У вырашэнні пытання якаснай падрыхтоўкі нам не абысцяся, на думку міністра, без

паглыблення сувязі навучальнага працэсу з навуковай практыкай. На жаль, шляхі навукі і адукацыі ў нашых установах усё больш разыходзяцца. Стварэнне навуковых структур часам прыводзіць да ізаляцыі навукі ад педагагічнай дзейнасці.

Выйсце бачыцца ў тым, каб цэнтрам навукі зрабіць кафедру. Навуковыя структуры не павінны існаваць асобна, а толькі ў спалучэнні з адукацыйнымі.

Наспеў, відаць, час даволі жорстка паставіць пытанне аб прафесійнай пераатэстацыі выкладчыкаў грамадазнаўчых навук у вызначаныя тэрміны.

Нам трэба, зазначыў В. А. Гайсёнак, уважліва паглядзець на сістэму выхавання, а калі больш дакладна — на сістэму арганізацыі духоўнага жыцця ВНУ.

Лёс усталявання дзяржаўнай мовы сёння вырашаецца ў ВНУ. Бар'ер непрыняцця Закона аб мовах большасцю выкладчыкаў пакуль яшчэ не зняты. Аднак, запэўніў Віктар Анатольевіч, пры вырашэнні пытання аб пашырэнні сферы ўжывання беларускай мовы міністэрства будзе спрыяць гэтаму працэсу ўсімі законнымі метадамі і мерамі.

Аб новых падыходах да арганізацыі навучальнага працэсу і кіравання ў вышэйшай школе зрабіў паведамленне намеснік міністра адукацыі В. І. Стражаў.

Пасля прамой кіраўнікоў міністэрства было шмат жадаючых выказацца. І кіраўнікі ВНУ выступалі, расказвалі пра сваё бачанне нацыянальнай сістэмы падрыхтоўкі, пра неабходнасць удасканалення тэхналогіі гуманітарнай адукацыі, пра адаптацыю навучання да сучасных задач крызіснай сітуацыі.

Выйсце бачыцца ў тым, каб прадаставіць ВНУ максімальную свабоду самім зарабляць грошы і тым самым захаваць свой навукова-выкладчыцкі патэнцыял.

Найбольш ажыўленую дыскусію на нарадзе выклікала абмеркаванне пытання аб выкананні Закона аб мовах у вышэйшых навучальных установах рэспублікі. У ёй прыняў удзел і рэктар нашага ўніверсітэта член-кампаньён АН Беларусі Л. А. Шамяткоў. Яго пазіцыя па гэтай праблеме выкладзена ў артыкуле «Беднасць наша ад неразумнасці», які быў надрукаваны ў «Настаўніцкай газеце» за 30 студзеня і «Гомельскім універсітэце» за 9 лютага г.г.

І апошняе. Урад Рэспублікі выдзяляе на патрэбы адукацыі ў 1993 годзе 274 мільярд рублёў, што складае 11,2 працэнта нацыянальнага даходу. Гэта абнадзейвае.

(Матэрыял падрыхтаваны на аснове публікацыі «Настаўніцкай газеты» за 13 лютага 1993 г.).

Выдатная вучоба для Дзяніса Ткачука, студэнта фізічнага факультэта — не самамэта, а магчымаць атрымаць як мага большы запас неабходных ведаў па спецыяльнасці, якую выбраў. Таму і не абмяжоўваецца ён толькі праграмным матэрыялам да фітцы, а цікавіцца ёю самастойна больш шырока.

Дзяніс вучыцца на IV курсе і за добрыя поспехі ў вучобе ўдастоены стыпендыя імя акадэміка Ф. І. Фёдарова. У групе, дзе юнак з'яўляецца старшай, яго паважаюць за лепшыя чалавечыя якасці — таварыскасць, камунікабельнасць, мэтанакіраванасць.

Фота У. Чысціка.

ПРЫСВОЕНА ВУЧОНАЕ ЗВАННЕ

Атэстацыйная калегія Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь прысвоіла вучонае званне дацэнт кандыдату фізіка-матэматычных навук ЗВЕРАВАЙ Тамары Яўгенаўне з кафедры дыфураўнення і кандыдату гістарычных навук СІЗО-НЕНКУ Уладзіміру Анатольевічу з кафедры гісторыі Беларусі. З гэтай нагоды іх горава віншуюць рэктарат, грамадскія арганізацыі ўніверсітэта, калегі і студэнты, жадаюць ім плённай працы на навукова-педагагічнай ніве.

ПАВЕДАМЛЕННЕ

5 сакавіка ў аўд. 3.2 галоўнага корпуса адбудзецца агульны сход універсітэцкай

арганізацыі ветэранаў вайны, працы і Узброеных Сіл.

Пачатак сходу — у 14 гадзін.

А Д УЗРОЎНЮ гістарычнай свядомасці народа не менш, чым ад матэрыяльных фактараў, залежаць магчымасці яго самазахавання і паступовага развіцця, пераадолення ўнікаючых крызісных сітуацый. Значэнне гэтага фактара вызначаецца тым, што для народа з незацёртай, высокага ўзроўню гістарычнай свядомасцю характэрна асэнсаванне сябе ў якасці самастойнага суб'екта, творцы гістарычнага працэсу, а не яго пасуўнага матэрыяла. Такі народ здольны мяняць на сваю карысць матэрыяльныя ўмовы існавання або прыстасоўвацца да іх, не губляючы сваёй самабытнасці. Наадварот, затухаючае разуменне самабытнасці свайго гістарычнага шляху вядзе да паніжэння народа да ўзроўню звычайнага матэрыяла гістарычнага працэсу, які выкарыстоўваецца іншымі, больш дынамічнымі і свядомымі народамі. У палітычных адносінах гэта азначае пераўтварэнне ў задворак той ці іншай суседняй імперыі і паступовае знікненне ў якасці этнасу.

На мой погляд, менавіта азначаная праблема ў розных варыянтах і ў розных формах абмяркоўвалася як галоўная на прайшоўшай на пачатку лютага першай Усебеларускай канферэнцыі гісторыкаў. Яе скліканне было прадвызначана станаўленнем суверэнітэту Беларусі, неабходнасцю выпрацоўкі нацыянальнай канцэпцыі айчынай і сусветнай гісторыі і пабудовы на гэтай аснове новай сістэмы гістарычнай адукацыі ў Рэспубліцы Беларусь.

Канферэнцыя выклікала вялікую цікавасць з боку прафесійных гісторыкаў, грамадскіх і афіцыйных устаноў. Удзел у ёй у якасці дакладчыкаў і аўтараў паведамленняў прынялі больш за 220 чалавек, якія, акрамя пленарных пасяджэнняў, працавалі ў 10 секцыях. Але практычна ўдзельнікаў было нават больш 300, бо прыходзілі і актыўна ўключаліся ў абмеркаванне тых ці іншых пытанняў непрафесійналы, для якіх гісторыя не чужая, члены розных грамадска-палітычных аб'яднанняў — кожны са сваімі мэтамі.

У пленарным пасяджэнні прынялі ўдзел міністр адукацыі В. А. Гайсёнак, які вітаў гісторыкаў ад імя ўрада, міністр замежных спраў, гісторык па адукацыі, П. К. Краўчанка і іншыя афіцыйныя асобы. Дзвюма асноўнымі і раўнапраўнымі плынямі ў рабоце канферэнцыі (хаця і няроўнымі па колькасці дакладаў і паведамленняў) было абмеркаванне праблем гістарычнай навукі і гістарычнай адукацыі ў Рэспубліцы Беларусь. Гэтыя два комплексы праблем разглядаліся ў святле наспеўшай неабходнасці авалодання новай метадалогіяй (а фактычна, проста — метадалогіяй) вывучэння і выкладання як айчынай, так і сусветнай гісторыі. Доўгі час у саветскай гістарычнай навуцы манопольнае становішча, як вядома, займала марксісцка-ленінская метадалогія. Але марксізм-ленінізм у святле сённяшніх ведаў і гістарычнага вопыту не можа разглядацца як адзіны і цэльны метадалагічны

СУВЕРЭНІТЭТ РЭСПУБЛІКІ

(Роздум аб і Усебеларускай канферэнцыі гісторыкаў)

комплекс. Калі аўтэнтчны марксізм у метадалагічных адносінах мог адыгрываць навуковую ролю, абмежаваную і ў часе, і ў прасторы (Індустрыяльныя краіны Захаду 19 ст.), то яго лініска-сталінскі варыянт, выступаўшы пад тым самым марксісцкім сцягам — гэта ўжо ідэалагічнае выражэнне адпаведнай — таталітарнай — палітыкі, і нічога агульнага ён з навукай не мае. Такое разуменне марксізму паступова замацоўваецца сярод большасці гісторыкаў. Таму і на канферэнцыі гучала ідэя дэдэалагізацыі і дэпартызацыі як гістарычнай навукі, так і гістарычнай адукацыі. Такое патрабаванне разглядаецца як неабходная ўмова павышэння ўзроўню навуковых даследаванняў і якасці падрыхтоўкі спецыялістаў.

ВЯЛІКУЮ ўвагу на канферэнцыі прыцягнулі шматлікія праблемы гісторыі Беларусі — ад пытанняў этнагенезу беларусаў да сучаснай гісторыі. Пяць секцый з дзесяці займаліся гэтай праблемай, яна закраналася і ў асобных выступленнях у іншых секцыях. Гэта і не дзіўна, калі ўлічыць, што доўгі час наша айчынная гісторыя падмянялася гісторыяй СССР, якая была не чым іншым, як гісторыяй Расіі і яе ўскаіна. Яшчэ больш даўно дату мае пачатак саперніцтва расійскіх

і польскіх гісторыкаў (успомнім «Тутэйшых» Янкі Купалы) за прысваенне сабе беларускага этнасу і яго гісторыі. Таму заканамерна на канферэнцыі ставілася пытанне аб распрацоўцы беларускага погляду на гістарычны шлях беларускага народа. Асобныя выступаўшыя беспадстаўна спрабавалі супрацьстаяць паняцці «нацыянальная канцэпцыя» і «навуковая канцэпцыя» гісторыі Беларусі. Тут неабходна зразумець, што калі канцэпцыя вызначаецца не навуковымі, а іншымі крытэрыямі, значыць, яна скажае гістарычны шлях народа, б'ятае яго арыенцыры. Такая «канцэпцыя» не адпавядае нацыянальным інтарэсам. Сутыкненне пазіцый па гэтаму пытанню адгукнулася на апошнім пленарным пасяджэнні пры галасаванні рэзалюцыі аб 75-годдзі абвясчэння БНР. Аўтары прапанаванага праекта мелі намер прыцягнуць увагу грамадскасці да гэтай гістарычнай даты, якая паклала пачатак сучаснай беларускай дзяржаўнасці. Большасць прысутных прагаласавала за рэзалюцыю, але даволі значная частка галасавала супраць. Раскалолася і дэлегацыя гомельскіх гісторыкаў. Думаецца, што матывы галасавання «супраць», якое аб'яднала вельмі непадобных адзін на аднаго людзей, былі розныя. Некаторыя гісторыкі самі нічога не ведаюць пра

БНР, іншыя «не могуць постуліцься прынцыпамі», гэта своеасабліва «пятая калона» сярод гісторыкаў; нарэшце, нехта проста баіцца — беспадстаўна, але баіцца... Несумненна, што сітуацыя з гэтым галасаваннем характэрная для грамадзянскіх пазіцый і прафесійнага ўзроўню беларускіх гісторыкаў.

Калі гаварыць далей аб месцы айчынай праблематыкі ў працы канферэнцыі, нельга не заўважыць узросшую цікавасць да этнічнай гісторыі, гісторыі рэлігіі і культуры, палітычнай гісторыі перыяду Вялікага Княства Літоўскага, беларускага нацыянальна-вызваленчага руху. У поле зроку гісторыкаў трапілі і зусім новыя праблемы: калабарацыянізм на Беларусі ў час Вялікай Айчынай вайны, беларуская дыяспара і інш. Пашырэнне тэматыкі даследаванняў, ломка існаваўшых «табу» — адна з яскравых праяў працэсу суверэнізацыі гістарычнай навукі. Праўда, праяўляліся яшчэ і чыста кан'юнктурныя падыходы да выбару тэматыкі, суб'ектыўнізм у аналізе матэрыялу і пабудове вывадаў. Але не гэта тэндэнцыя была вядучай.

ПРАБЛЕМАМІ сусветнай гісторыі займаліся тры секцыі, але і тут частка дакладаў і паведамленняў была звязана з гісторыяй Беларусі. Асабліва гэта было заўважальна ў секцыі гісторыі славян.

Блізкае замежжа

ГУЧЫЦЬ НА ВІЛЕНШЧЫНЕ МОВА СКАРЫНЫ

Ужо год на факультэце славістыкі Вільнюскага педагагічнага ўніверсітэта працуе беларускае аддзяленне, якое рыхтуе настаўнікаў для будучых беларускіх школ у Літве. Адкрыццё кафедры беларусказнаўства як цэнтру па арганізацыі беларускіх навучальных устаноў — з'ява заканамерная, абумоўленая багацейшай віленскай гісторыяй, культурнымі і асветніцкімі традыцыямі.

З верасня мінулага года ў СШ № 13 горада Вільні пачаў працаваць першы беларускі клас. Пры складанні праграмы, па якой займаюцца вучні, былі ўлічаны вопыт Гродзенскай беларускай гімназіі.

Выпускнікі беларускіх школ і гімназіі, праца па адраджэн-

ню якой распачата нашай кафедрай, будуць мець магчымасць на льготных умовах атрымаць адукацыю на Беларусі. Ужо сёння яны могуць быць накіраваны кафедрай беларусказнаўства пры пасрэдніцтве Міністэрства адукацыі Беларусі на вучобу ў беларускія вышэйшыя навучальныя і сярэднія спецыяльныя ўстановы.

Кафедра ўстанавіла цесныя кантакты з беларускімі дзяржаўнымі і навучальнымі ўстановамі, грамадскімі арганіза-

цыямі, якія значна дапамагаюць у працы аддзялення. Мы шчыра ўдзячны шматлікім бібліятэкам, асабліва Гродзенскай абласной, Віцебскага педагагічнага інстытута і Гродзенскага ўніверсітэта, кафедры беларускай мовы Гомельскага ўніверсітэта імя Ф. Скарыны і факультэту беларускай філалогіі і культуры Мінскага педагагічнага ўніверсітэта, міністру адукацыі спадару В. Гайсёнку і шматлікім супрацоўнікам міністэрства, у якіх знаходзім разуменне сваіх праблем.

Наперадзе яшчэ шмат цікавых падзей і планаў. Галоўнае ж бачыцца ў тым, што з адкрыццём беларускага аддзялення з'явіліся маладыя сілы, здольныя зрабіць рэальнасцю аднаўленне беларускага школьніцтва на Віленшчыне.

Л. ПЛЫГАЎКА,
загадчык кафедры.

АД РЭДАКЦЫІ: аўтар гэтай карэспандэнцыі, змешчанай у «Народнай газеце» за 9 лютага г. г., — выпускніца філалагічнага факультэта нашага ўніверсітэта. Лілея Плыгаўка была адной з лепшых яго студэнтак, і тым больш прыемна, што ў час адраджэння беларускай мовы яна з'яўляецца актыўным і прапагандыстам і ў блізікім замежжы, дзе зараз працуе, — у

НАШЫ ІНТАРЭСЫ АБАРАНЯЕ ПРАФСАЮЗ

У Мінску адбыўся V пленум Рэспубліканскага камітэта прафсаюза работнікаў адукацыі і навукі. На ім з інфармацыяй аб дзейнасці камітэта за мінулы год і выкананні галіновага пагаднення з Міністэрствам адукацыі па сацыяльна-эканамічнай абароне педагагічных работнікаў, студэнтаў і навучэнцаў выступіла яго старшыня Т. І. Чобатава. У прыватнасці, яна адзначыла, што на працягу ўсяго года пры актыўнай падтрымцы працоўных калектываў, органаў адукацыі Рэспубліканскім камітэтам прафсаюза праводзілася паслядоўная работа па вырашэнню праблем сацыяльна-эканамічнага развіцця галіны, сацыяльнай абароны яе работнікаў. Былі падрыхтаваны і накіраваны ў Савет Міністраў, Дзяржаўны прафсаюз, Міністэрства фінансаў Рэспублікі Беларусь пісьмы і прапановы па паліпшэнню сацыяльна-эканамічнага становішча педагагічных работнікаў, аб бядавым матэрыяльным стане навучальных устаноў. Пры садзейнічэнні і падтрымцы Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі адбыліся неаднаразовыя сустрэчы з кіраўнікамі Савета Міністраў Рэспублікі, членамі ўрада. У выніку перагавораў і настойлівых патрабаванняў прафсаюза з 1 верасня 1992 г. быў уведзены павышаны каэфіцыент 1,5 і прыменены да ставак усіх катэгорый педагагічных работнікаў, з 1 ліста-

пада — у 2 разы павялічаны ўсе размеры даплат і надбавак.

У выніку праведзеных адзіных дзеянняў 23 красавіка і 5 лістапада 1992 г. прыняты дзве папраўкі да пастановаў Вярхоўнага Савета аб парадку ўвядзення ў дзеянне Закона «Аб адукацыі ў Рэспубліцы Беларусь». Пасля гэтага ўрад прыняў неабходныя меры і ўстанавіў механізм карэкцыйнага заробатнай платы педагагічных работнікаў ад сярэдняй заробатнай платы служачых у прамысловасці.

Пленум адобрыў і прыняў пагадненне паміж Міністэрствам адукацыі рэспублікі і галіновым прафсаюзам па рашэнню праблем сацыяльна-эканамічнага развіцця адукацыі, абароны яе работнікаў на 1993 год. У ім абумоўлены абавязальствы бакоў па пытаннях арганізацыі аплаты працы, развіцця сацыяльнага партнёрства і супрацоўніцтва, арганізацыі адпачынку і санаторна-курортнага лячэння, паліпшэння жыллёва-бытавых умоў работнікаў галіны, студэнтаў і інш.

Пастанова пленума прадугледжвае далейшае адстойванне эканамічных і сацыяльных інтарэсаў выкладчыкаў ВУНУ, настаўнікаў, студэнтаў, навучэнцаў, рэалізацыю абарончых функцый праз пагадненні і калектывныя дагаворы.

І СУВЕРЭНІТЭТ НАВУКІ

Усе даклады ў гэтых трох секцыях былі зроблены навукоўцамі з ВУНУ, дзе даследаванні ў адпаведных галінах цесна звязаны з вучэбным працэсам. У АН Беларусі яшчэ толькі ставіцца пытанне аб адкрыцці аддзела па гісторыі замежных краін. У тэматыцы выступленняў неабходна адзначыць тую, якая адлюстроўвае імкненне гісторыкаў даць адказ на наспейшыя задачы вывучэння геапалітычнай сітуацыі суверэнай Беларусі, знешняй палітыкі яе асноўных партнёраў на Захадзе, праблем нацыянальнай бяспекі, якія да нядаўняга часу самастойна не існавалі.

Аб'ядноўвала ўсіх гісторыкаў, незалежна ад іх навуковых інтарэсаў, трывога аб недавальнай матэрыяльнай базе даследаванняў і вучэбнага працэсу. Гэта, перш за ўсё, пытанне аб стане архіваў і бібліятэк, стварэнне ўмоў для падрыхтоўкі новых праграм, падручнікаў і метадычнай літаратуры. Крыніцы па гісторыі Беларусі і яе адносін з суседнімі краінамі раскіданы па мноству архіваў, музеяў і бібліятэк Расіі, Літвы, Украіны, Польшчы, іншых краін. Яны нярэдка ствараліся на тэрыторыі Беларусі, адлюстроўваюць яе драматычны лёс і з'яўляюцца неад'емнай часткай культурнай спадчыны беларускага народа. Таму ў рэзалюцыі канферэнцыі звярталася ўвага Вярхоўнага Савета і ўрада Рэспублікі на неабходнасць забяспечыць вяртанне на Радзіму гэтых каштоўнасцей,

паскорыць прыняцце Закона аб архівах. Выказваліся прапановы аб актыўным і вызначальным удзеле гісторыкаў у фарміраванні фонду гістарычнай літаратуры і перыядыкі Нацыянальнай і іншых бібліятэк Рэспублікі. З вялікім задавальненнем было ўспрынята паведамленне аб выданні двух спецыялізаваных (доўгачаканых) гістарычных часопісаў, якія аблегчаць праблему публікацыі.

БЫЛА заўважальнай на Усебеларускай канферэнцыі работа групы гісторыкаў з Гомельскага ўніверсітэта, якія прадставілі 9 дакладаў і паведамленняў. Сем з іх былі зроблены выкладчыкамі кафедры ўсеагульнай гісторыі, і гэта нягледзячы на тое, што Гомель не мае базы для развіцця даследаванняў па гісторыі замежных краін. Справа ў тым, што выкладчыкі гэтай кафедры эфектыўна выкарыстоўваюць стажыроўкі і нешматлікія, на жаль, навуковыя камандзіроўкі, разумеюць неабходнасць працягваць даследчыцкую работу, нягледзячы на ўсе цяжкасці крызіснага перыяду. У той жа час кафедра гісторыі Беларусі, якая па сваіх задачах з'яўляецца адной з вядучых ва ўніверсітэце, не прадставіла ніводнага даклада ці паведамлення. Пішу аб гэтым у парадку прызнання аб'ектыўнай ролі гэтай кафедры, жадаючы ёй хутэйшай перабудовы і станаўлення.

І-я Усебеларуская канферэн-

цыя гісторыкаў заканчвалася, падмаючы свой статус да ранга кангрэса і прыняўшы рашэнне аб стварэнні Асацыяцыі гісторыкаў Беларусі. З ёю звязваюцца надзеі на ўмацаванне матэрыяльнай базы даследаванняў, каардынацыю сродкаў і кадравых сіл для ажыццяўлення прыярытэтных працоўных, прапаганду гістарычных ведаў, абарону прафесійных інтарэсаў гісторыкаў. У склад Рады Асацыяцыі былі выбраныя тры гісторыкі з Гомеля — дацэнты А. А. Рубан, М. І. Старавойтаў і аўтар гэтых радкоў.

У цэлым канферэнцыя пакінула пасля сябе добрае ўражанне. Яна засведчыла, што ў гісторыкаў ёсць сілы, хаця і вельмі няроўныя на розных напрамках, ёсць магчымасці, каб іх развіваць. Гэтыя магчымасці — і не толькі матэрыяльныя, але і духоўныя, звязаныя з культурай, светапоглядом, унутранай свабодой людзей — могуць пашырацца толькі ў цеснай сувязі з умацаваннем рэальнага суверэнітэту Рэспублікі — палітычнага і эканамічнага. А ён, у сваю чаргу, не магчымы, калі дзяржава не забяспечвае ўмоў, каб народ, які ствараў яе, ведаў свой гістарычны шлях, сцверджаны на працягу стагоддзяў свае магчымасці, сваё пачэснае месца сярод іншых народаў.

Р. ЛАЗЬКО,
загадчык кафедры
ўсеагульнай гісторыі,
дацэнт.

ПАЭТЫЧНАЯ СКАРЫНІЯНА

(Заканчэнне. Пачатак у № 19 за 1992 г. і № 2 за 1993 г.)

КАЛІ паспрабаваць вызначыць тую пытанні з жыцця і дзейнасці Скарыны, якія знайшлі нейкае вырашэнне ў паэтычнай Скарынінае, дык іх можна звесці да наступных (з максімальнай доляй умоўнасці і нашай суб'ектыўнасці): значэнне грамадзянскага подзвігу Ф. Скарыны для беларускага народа, уклад Ф. Скарыны ў культуру народа, паэтызацыя звестак і фактаў жыцця і дзейнасці Ф. Скарыны, вядомых навуцы (і то далека не ўсіх), скарынаўскае разуменне значэння для народа асветы, кнігі, жаданне Скарыны аказаць свайму народу найбольшую паслугу, любоў да мовы свайго народа і да самога народа. З максімальнай жа доляй катэгорычнасці можна заявіць, што найбольш пашанцавала апошняму пытанню. Здарылася гэта не толькі па той прычыне, што вялікая любоў да свайго народа, радзімы і мовы, якія былі ў Скарыны, — найважнейшая і найкаштоўнейшая рыса характару яго, але і таму, што Скарына, выражаючы гэту любоў, праявіў сябе таленавітым паэтам, знайшоў арыгінальнае, лагічнае, вобразнае, па-філасофску мудрае, пераканальнае і не пераўздызенае нікім абгрунтаванне: «Зверы, ходзячы в пустыні, знаюць ямы своя; птыцы, летаючыя по воздуху, ведаюць гнезда своя; рыбы, плывучыя по морю и рекам, чуюць выры своя; пчелы и тым подобная, боронять улёв своих. Тако ж и люди, где зродилися и ускормлены суть по бозе, к тому месту великую ласку имеют».

Гэтыя таленавітыя радкі натхнялі многіх паэтаў і выклікалі жаданне развіць іх, паглыбіць і ўзбагаціць новымі паэтычнымі вобразнымі сродкамі. Але няхай будзе не ў крыўду сказана паэтам нашым, хоць яны і прыклалі максімум намаганняў, хоць павялічылі колькасць адценняў, але галоўнага — скажаць прыгажэй, свяжэй, абапраючыся на дасягнутае Скарынам, — яны не змаглі.

Але і сам факт, што гэты палажэнне Ф. Скарыны абыгрывалі паэтычнымі сродкамі аж 11 паэтаў, — вельмі цікава. Да іх адносяцца Н. Арсеннева, Р. Барадулін, Г. Бурайкін, В. Вітка, А. Лойка, М. Лужанін, С. Панізнік, М. Пракаповіч, У. Скарынін, П. Сушко і М. Танк. С. Панізнік і М. Пракаповіч зрабілі нават па дзве спробы. Для ілюстрацыі скажанага вышэй, прывядзем самы лепшы, на нашу думку, з цікавых нас твораў — верш С. Панізніка «Скарына»:

Во гэтаксама, як дзічына,
якая прарастае ўжо,
а прызнае сваё лаўжо;
як птушка, што з-пад
аблачыны
палі-разлогі аглядае
і ведае сваё гняздо
ў траве высокай і густой;
як рыба — ў касяку гуляе,
а чуюе схоўныя выры;
як пчолы — ў полі да пары,
а ворага ля іх парога,
аўлей баронячы, зваяюць...
таксама й людзі: да зямлі,
дзе ўзгадаваныя, адкуль
пайшлі —
любоў вялікую гадуюць.

У вершы «З прадмовы да кнігі «Юдзіф» С. Панізнік зноў па сваёй «прапамляе» словы Скарыны:
Ад нараджэння звяры,
што ў чашчобах
блукваюць, —
ведаюць ямы свае;
Птушкі, паветра
свідруючы, —
гнёзды свае не губляюць;
Рыбы ў морах бурлівых —
чуюць свой вёр без
памылкі;
Пчолы і іншая жыўнасць —
вулі бароняць заўжды.
Гэтак і людзі: дзе нарадзіла
іх маці,
на шчасце ўскарміўшы, —
Ласку да месца таго

берагуць заўсёгды.

Дзіўная рэч атрымліваецца: здаецца, адно і тое ж гаворыцца ва ўсіх трох вершах, прыкладна аднымі і тымі ж словамі, а ўсё адно гучыць запамінальна, глыбока ўражае.

З вялікай цікавасцю і ўзрушанасцю чытаюцца і радкі Г. Бурайкіна, В. Віткі, У. Скарыніна. Гэтыя паэты імкнуча дабавіць да хрэстаматыійных слоў Ф. Скарыны новыя грані. Ствараюцца ўражанне, што колькі ні паэтызуі, праз якія паэтычныя рукі ні прасейвай скажанае Скарынам, а і пераўздысці яго немагчыма, і вычарпаць увесь пафас, усю вобразнасць, усю жыццёвасць і паучцёвасць з гэтага палажэння таксама немагчыма. Нікая колькасць ужывання дадзеных Скарынавых слоў не можа зрабіць іх і канцылярскімі штампамі. Калі не верыце, дык прачытайце, калі ласка, іх яшчэ ў пераклазе Н. Арсенневай. Ні адно ззянне тут не пацямнела:

Што ж, чараў тут няма:
І звер у гущы
свой логаў знае,
птах — гняздо ў гаі мае,
у рэках рыбы чуюць
родныя выры,
руплівая пчала,
што ў грэчках да зары,
гудзе, вулля свайго
бароніць і з адчаем.

Таксама й чалавек: малеча
ці стары —
да роднага кутка дзіўно
ласкай тае.

Наадварот, чым больш разоў і ў большай колькасці паэтаў мы чытаем іх, тым глыбей іх разумеем, тым большае сацыяльнае, філасофскае, грамадзянскае і эстэтычнае гучанне набывае бессмяротнае палажэнне Ф. Скарыны, тым паўней і ярчэй раскрываецца, адцяняецца паэтычны талент гэтага тытана беларускага народа.

ПРААНАЛІЗАВАЎ ШЫІ вершы пра Ф. Скарыну, заўважаеш, што адным перыядам жыцця герояў, пэўным аспектам яго дзейнасці прысвечана мноства твораў, другім — мала, трэцім зусім абдызены ўвагай. Аўтары асэнсоўвалі, у адпаведнасці са сваім бачаннем паэтызавалі вядомыя старонкі жыцця і дзейнасці Ф. Скарыны. Для такой колькасці твораў недастатковымі варта прызнаць спробы, і недастаткова спроб, прапанаваць свае версіі, заснаваныя, канечне, на ўласным даследаванні Скарынавай спадчыны, дзе знаходзіцца і што рабіў Ф. Скарына ў 1507—1511, 1513—1516 гг., 1536 — і да канца жыцця, дзе і як ён памёр.

Заканамерна, што не ўсе паэты ўзяліся за паэтычнае даследаванне праблемы Ф. Скарыны, што некаторыя прысвечылі яму ўсяго па адным вершы. Праўда, яшчэ ўсё вядома, мастацкія вартасці верша і паэтычнае пранікненне ў праблему не вызначаюцца яго даўжынёй, а ўклад паэта ў мастацкае асэнсаванне пытання не вызначаецца колькасцю вершаў. Але, пры ўсіх астатніх роўных умовах, гэтыя акалічнасці маюць істотнае і прыწყывае значэнне. Таму мы павінны быць бязмежна ўдзячнымі Р. Барадуліну, Д. Віцэль-Загнеўтай, Л. Геніюш, Н. Гілевічу, С. Панізніку, якія лічаць справай гонару, прыწყывае важным і жыццёва неабходным звяртацца да тытанічнай постаці Ф. Скарыны.

Тэма Скарыны становіцца справай гонару для ўсё большай колькасці нашых паэтаў. Таму паэтычная Скарыніна, хочацца спадзявацца, яшчэ толькі стала на ногі. Пераканвае ў гэтым жыццём даказаная іспіна: вялікае бачыцца здарэнне. Чым вышэй мы будзем развівацца, тым паўней і глыбей будзем разумець свае вытокі, значэнне для нашага мінулага, пачэпашняга і будучыні здзейснага Скарынам.

К. УСОВІЧ,
загадчык музея-лабараторыі Ф. Скарыны.

МАСЛЕНІЦА

Гэта перадвеснае свята ў славянскіх народаў, звязанае з культурай прыроды, яе адраджэннем. Хоць масленічная абраднасць рускіх, украінцаў і беларусаў мае свае адметнасці, своеасаблівы рытуал святкавання, але яе аграрны характар аднолькавы — провады зімы, паскарэнне прыходу вясны, забеспячэнне багатага ўраджаю і дастатку ў хаце.

У параўнанні з рускімі ўкраінцы і беларусы не маюць традыцый, добра развітай масленічнай абраднасці. Напрыклад, па сведчанні беларускіх фалькларыстаў XIX ст. П. Бясонава, Е. Раманава, П. Шэйна, З. Радчанка, у беларусаў на Масленіцу захавалася значна менш абрадаў і звычай, чым ва ўкраінцаў. У адрозненне ад рускіх, беларусы на гэта свята не каталіся на конях, не рабілі снежных горак, не палілі на вогнішчы абрадавае чучала Масленіцы. Звычай святкавання яе ў беларусаў быў блізка да абраду гукання вясны. На масленічным тыдні ў некаторых мясцовасцях Беларусі аб'язджалі маладых коней і валоў, гушчаліся на арэлях, каталіся на санках.

На Магілёўшчыне, паводле этнаграфічных звестак П. Шэйна, быў вядомы цікавы звычай «вазіць» маладую. У першы дзень жанчыны і дзяўчачкі

ты спачатку выклікалі яе пяснямі да веснічак, а на другі — саджалі на санкі і везлі ў карчму, дзе малады частаваў гарэлкай увесь вясёлы гурт.

На Беларусі існаваў звычай цягання хлопцамі («калодкі»), на Масленіцу. Група жанчын прыязвала адзін канец пояса ці папругі да невялікага, тоўстага абрубка дрэва, а другі канец — да нагі халастага хлопца, які ім сустракаўся, як бы ў пакаранне за тое, што той не жаніўся за мінулы Мясоед. Тое ж рабілі і ў адносінах да дзяўчат. Хлопец, які не жадаў насіць такі цяжар за сабой увесь дзень, адкупляўся манетамі. У некаторых мясцовасцях хлопец з прыязнай «калодкай» абавязкова павінен быў зайсці ў хату да незамужняй дзяўчыны. Не прыпыніцца перад яе хатай, лічылася знявагай, крыўдай для гэтай дзяўчыны. Звычай суправоджаўся выкупам «калодкі», пачастункам.

Асабіста масленічных пясень няма. Большая частка твораў у зборніках фалькларыстаў мінулага, абазначаных збіральнікамі як масленічныя, носяць лірычны і сямейна-бытавы характар і непасрэдна з масленіцай не звязана. Асноўныя матывы масленічных беларускіх пясень тыя ж, што і ў рускіх: вitanне Масленіцы, пажаданне, каб яна больш дзён святкавалася, каб прынесла сыр, масла, дастатак.

В. НОВАК,
ст. выкладчык кафедры
беларускай літаратуры.

Цырк «ФАНТАСТЫКА— ЦУД — СЕНСАЦЫЯ!»

Пад такой назвай праходзіць цяпер у Гомельскім цырку новая праграма. І назва гэтая поўнаасцю адпавядае яе зместу, бо на працягу двух аддзяленняў артысты здзіўляюць, захапляюць глядачоў, трымаюць іх у напружанні і чаканні цудаў. І яны адбываюцца на манежы, прама на вачах у ашаломленай публікі. Невядома куды знікаюць і адкуль з'яўляюцца зноў дзекчыя асобы ў ілюзійным атракцыёне «Чалавек-невідзімка» пад кіраўніцтвам заслужанай артысткі Грузіі, сапраўднага члена міжнароднай асацыяцыі магіі ЗША Людмілы Раціані. Сама яна не толькі каардынуе ўсе цудадзейні на манежы, якія вельмі ўражваюць, але таксама з'яўляецца іх непасрэднай удзельніцай: мы бачым яе ў вялікай скрыні, якая зачыняецца з усіх бакоў, а праз некалькі секунд яе ўжо там няма, а замест яе выскаквае вялікі чорны дог. Ці вось яна зусім нечакана з'яўляецца з вялікага бліскучага шара, што знаходзіцца пад купалам. І хаця асобныя моманты яе атракцыёна нам ужо знаёмы з выступленняў дынастыі Кіо (замест чалавека мы бачым толькі частку яго), у Людмілы Раціані ўсё ж свой асабісты почырк. Нябачная сіла рухае прадметы, трымае іх у паветры, пакідае на манежы сляды ад босых чалавечых ног...

Пераказаць усе гэтыя цуды няма сэнсу. Іх трэба бачыць ўласнымі вачыма, каб яшчэ раз здзівіцца майстэрству, фантазіі, умению людзей, сэрца якіх назаўсёды аддадзена цырку.

У новай праграме таксама шмат іншых цікавых арыгінальных нумароў. Дрэсіраваныя сабакі і каты ў нумары Я. Лутоўскай не могуць не здзіўляць сваім дружалюбствам і адданасцю. Спрыт, дынаміка, высокі тэмп прывабліваюць у выступленнях акрабатаў-вальтыжораў пад кіраўніцтвам І. Ліпкана. А той лёгкасцю, з якой сілавая жанглёры бацька і сын Дзмітрый і Анатоль Оспавы маніпулююць вялікімі важкімі гірамі, проста нельга не захапляцца! Гімнасты Л. Грыгор'ева і В. Дубынін, Л. Зубрыліна віртуозна працуюць пад купалам, прымушаюць сэрцы глядачоў заміраць у хваляванні.

А стрымаць шчыры смех і дзецям, і дарослым проста немагчыма, калі на манежы з'яўляецца клоўнскі дуэт — С. Праўсвірнін і У. Старыкаў.

Хто яшчэ не ўбачыў гэтую праграму, спяшайцеся! Не папшадуеце.

Т. НІКАЛАЕВА.

Спорт

ЗАЛАТАЯ І ТРЫ БРОНЗАВЫЯ ЎЗНАГАРОДЫ

У Магілёве завяршыўся чэмпіянат Рэспублікі Беларусь па вольнай барацьбе.

Студэнт факультэта фізічнай культуры майстар спорту Валерый Кандрэцэн ка не пакінуў надзеі сваім канкурэнтам, заваяваўшы залатую ўзнагароду ў вагавай катэгорыі да 48 кг.

Яўген Кульбакоў, выступаючы ў вагавай катэгорыі да 57 кг, не толькі стаў бронзавым прызёрам, але і выканаў запаветны нарматыў «Майстар спорту Рэспублікі Беларусь».

Студэнт матэматычнага факультэта Аляксандр Акуліч (IV курс) таксама быў удастоены бронзавай ўзнагароды. Медаль такой жа вартасці і ў Сяргея Дземчанкі. Яўген Кульбакоў і Сяргей Дземчанка — студэнты факультэта фізічнай культуры.

У агульнакамандным заліку гамельчане занялі другое месца, уступішы пяць ачкоў барцам Гродна, але гэта пры тым, што зборная нашай вобласці выступала без сваіх алімпійцаў — Сяргея Смаля і Вугара Аруджава, якія захварэлі.

ЁСЦЬ 3 КАГО БРАЦЬ ПРЫКЛАД

Чатыры выкладчыкі кафедры фізічнага выхавання нашага ўніверсітэта прынялі ўдзел у зімовым чэмпіянаце вобласці па зімоваму шматбор'ю «Здароўе» (былое шматбор'е ГПА).

Нагадаю, што ўдзельнікі чэмпіянату спаборнічалі ў гімнастычных практыкаваннях, трапнасці ў стральбе і з-за адсутнасці снегу — у лёгкаатлетycznym кросе.

Чэмпіёнка свету ў летнім шматбор'і майстар спорту Галіна Галаўнёва зноў пацвердзіла высокі клас, стаўшы пераможцай у сваёй узроставай групе (іх было сем).

Валынцін Ткачоў перамог ва ўзроставай групе 21—27 гадоў. Галіна Барадзіна ўдастоена сярэбранай, а Таццяна Геркусавы — бронзавай ўзнагароды.

Гэты факт сведчыць аб тым, што выкладчыкі ўніверсітэта не толькі вядуць прапаганду здаровага ладу жыцця, але і практычна дэманструюць важнасць заняткаў фізічнымі практыкаваннямі ў любым узросце.

В. МАРЧАНКА.

Парады дачнікам

Расаду агародніны для адкрытага глебу вырошчваюць у саваіку ў розных відах цяпліц, парніках, у пакоі каля акна.

Сеянцы капусты, памідораў, агуркоў, цыбулі, кабаккоў, салаты, сельдэрэю, рэвеню, як правіла, распіроўваюць (расаджваюць у торфа-перагнойныя (ганчарныя, папяровыя і інш.) гаршчочкі. Можна абысціся і без пікіроўкі, праводзячы сябру калібраванага насення непасрэдна ў расадныя гаршчочкі.

Норма высева насення для вырошчвання сеянцаў: сельдэрэю — 5 і (без пікіроўкі) — 2, капусты — 12 і 4, перцу — 10 і 4, памідораў — 8 і 1, агуркоў — 10 і 5, салаты — 5 і 2, цыбулі — 20 і 12, рэвеню — 15 і 6 грамаў на адзін квадратны метр.

Прасцейшая пажыўная сумесь для іх вырошчвання складаецца з нізіннага торфу, перагною, дзярновай зямлі і карвяку. Пікіраваць сеянцы можна толькі ў прагрэтыя расадныя гаршчочкі (кубікі, шклянчкі і г. д.). Пачынаюць пікіраваць сеянцы ў фазе добра развітых сямядоляў.

Тэмпературны рэжым пры вырошчванні расады ранняй белакачаннай, калярэвай капусты, сельдэрэю, цыбулі, салаты, рэвеню наступны: ад пасеву да паяўлення ўсходаў — плюс 20, пасля паяўлення ўсходаў на працягу 5—7 дзён — плюс 6—10°. Далей тэмпературу трэба падтрымліваць у сонечныя дні ў межах 16—18, у пахмурныя — 14—16; ноччу — 8—12 цяпла. Расаду памідораў, агуркоў, кабаккоў, перцу вырошчваюць пры тэмпературы на 6—8° вышэй.

Узрост расады (каранастай, з 4—5 добра развітым лісцем) да высадкі ў полі павінен прыкладна быць: у сельдэрэю — 60—80 дзён, у цыбулі салодкіх сартоў — 60—70 дзён, капусты белакачаннай — да 50, перцу і памідораў — да 60, кабаккоў і агуркоў — да 30—40 дзён (іх сенць для адкрытага глебу ў красавіку), салаты — 30—45, рэвеню — 90 дзён.

На квадратны метр адкрытага глебу патрабуецца раслін расады сельдэрэю — 10—14 штук, капусты белакачаннай ранняй і калярэвай — 5—6, капусты сярэднеспелай — 3,

капусты позняй — 2, памідораў — 4—5, перцу — 7—8, агуркоў — 20—24, кабаккоў — 1—2, салаты — 8—11, рэвеню — 1—2 шт.

З 20 саваіка можна сеяць пад плённай такую зялёную агародніну як кроп, салата, радыска. Гэта дазволіць значна раней атрымаць першы ўраджай.

Лісце кропу багатае вітамінамі. Зеленына бывае гатова праз 25—30 дзён ад моманту з'яўлення ўсходаў. Выкарыстоўваючы скараспеласць фарміравання зеляніны кропу, яго можна пасеяць у некалькі тэрмінаў (на адной і той жа або суседняй градцы). Каб усходы з'явіліся хутчэй, насенне кропу пасля намачвання (спачатку 2—3 сутак у звычайнай водаправоднай вадзе, мяняючы праз кожныя 9 гадзін, а затым у цёплай вадзе) і правільвання высяваюць у расадную скрынку (з разліку 3—4 грамы сухога насення) або ў глебу цяпліцы (з разліку 20—25 грам на 1 кв. метр), паліваюць зноў цёплай вадой, пакрываюць слоём торфу або перагною таўшчыняй у паўсантыметра, крыху пры-

крываюць і ўшчыльняюць. Пасля з'яўлення ўсходаў скрынкі расстаўляюць у адзін рад на свет. За перыяд вегетацыі кроп 2—3 разы паліваюць, сумяшчаючы паліў з падкормкай азотнымі ўгнаеннямі.

Раннія сарты радыскі — самыя скараспелыя з караняплодаў. Яны паспяваюць праз 30—35 дзён пасля пасеву. Пры пасеве 8 г сям'ян на квадратны метр вясной можна атрымаць больш 3 кг радыскі. Яе можна вырошчваць і ў скрынках. Ураджай праз 30—35 дзён складае не менш 4—5 пучкоў са скрынкі. З сартоў радыскі можна парамамендаваць для вырошчвання пад плённай «цяплічны», «Зару» і «ранні чырвоны», якія даюць ураджай да 4 кг з аднаго кв. метра. Трэба мець на ўвазе, што лісце ранняй радыскі — каштоўны, смачны прадукт, яго выкарыстоўваюць як салату.

В. ВЕРАМЕЙЧЫК,
кандыдат
сельскагаспадарчых навук,
дацэнт кафедры батанікі
і фізіялогіі раслін.

ЗАПРАШАЮЦЬ НА ФЕСТИВАЛЬ

І саваіка ў ДК «Гомельпрамбуда» будзе праходзіць фестываль Харэ Крышна. У яго праграме:
— выкананне ведычных гімнаў;
— лекцыя па растлумачэнню асноўных прынцыпаў ёгі, закона кармы;
— музычна-слайдавая кампазіцыя;
— 8га прыёму ежы.
У фазе будзе дэманстрацыя выстаўка жывалісу, фота, рэпрадукцыі з відарысам вярхоўнай асобы Бога, а таксама арганізуецца продаж літаратуры.
Жадаючыя стаць удзельнікамі фестывалю могуць набыць білеты ў прафком студэнтаў. Іх кошт — 30, 50 руб. Даведкі па тэл.: 51-35-43.

ГОМЕЛЬСКИ ДЗЯРЖАЎНЫ УНІВЕРСІТЭТ ІМЯ ФРАНЦЫСКА СКАРЫНЫ АБ'ЯЎЛЯЕ КОНКУРС НА ЗАМЯШЧЭННЕ ВАКАНТНЫХ ПАСАД ПА КАФЕДРАХ:

— эканамічных тэорый — дацэнта;
— матэматычных праблем кіравання — старшага выкладчыка;
— рускай літаратуры — загадчыка кафедры, дацэнта.
Тэрмін падачы заяў — не пазней 1 месяца з дня апублікавання наведвання.
Заявы накіроўваць на адрас: 246699 г. Гомель, вул. Савецкая, 104.
Рэктарат.

Калектыў бібліятэкі ўніверсітэта выказвае глыбокае спачуванне галоўнаму бібліятэкару ГРАМЫКА Ніве Фёдару за выпадку напаткаўшага яе гора — смерці БАЦЬКІ.

Дэканат філалагічнага факультэта, кафедра беларускай літаратуры выказваюць глыбокае спачуванне асістэнту гэтай кафедры СУВАЛАВАЙ Анжэлі Мікалаеўне за выпадку напаткаўшага яе гора — смерці МАЦІ.

Аутары надрукаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць прыведзеных фактаў, цытат, эканамічных даных, асабістых імён, геаграфічных назваў і іншай інфармацыі, а таксама за тое, каб у матэрыялах не ўтрымлівалася даных, якія не падлягаюць адкрытай публікацыі. Рэдакцыя можа друкаваць артыкулы ў парадку абмеркавання, не раздзяляючы пункту гледжання аўтара.

«Гомельскі ўніверсітэт» — газета Гомельскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Ф. Скарыны.
Наш адрас: 246699, г. Гомель, вул. Савецкая, 104, пакой 1-18, тэл. 57-43-21.
Рэгістрацыйны № 221

Спонсары газеты — Цэнтральны райсавет народных дэпутатаў г. Гомеля; НВП «Сучасныя тэхналогіі», прафком студэнтаў.
Гомельская фабрыка «Палесдрук» Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь г. Гомель, Савецкая, 1.

Рэдактар Ул. БАЛОГА.
Аб'ём 1 друк. арк.
Тыраж 1.500 экз.
Заказ 87.
Падпісана да друку ў 18.00.